

Waterwild en Deltawerken

V. Nog eens: *Veerse Meer*

T. LEBRET

Een jaar of acht geleden besprak ik onder	24 januari —	12	MP
bovenstaande verzameltitel in vier korte bij-	4 april —	12	GP
dragen enkele gevolgen van de uitvoering	12 april —	44	GP
van de Deltawerken op gedrag en versprei-	17 april —	60	MP
ding van het waterwild in Zuidwest-Neder-	18 april —	18	GP
land. Het rubriekje is daarna wat in het	2 mei —	36	GP
zand gelopen, niet bij gebrek aan stof, maar	8 mei —	34	MP
doordat de voorraad waarnemingen de pan	14 januari 1972	148	MP
uit rees. Ik zou mij dan ook willen beperken	30 april —	64	MP
tot een „follow-up” van de destijds gesigna-	7 oktober 1972	26	MP
leerde zaken op het Veerse Meer. Dat zijn	3 december —	37	MP
vier onderwerpen: Rotganzen buiten eb en	10 december —	82	MP
vloed, de ingezaaide ganzenwei, de ganzen-	26 december —	115	MP
slaapplaats en de Kleine zwanen. De Rot-	21 januari 1973	116	MP
ganzen (<i>Branta bernicla</i>) bleven het Veerse	17 april —	31	GP
Meer langer trouw dan wij hadden durven	22 april —	113	H
hopen (1). De aantallen volgen hieronder;	12 mei —	137	—
GP = Goudplaat, MP = Middelplaten, H =	13 mei —	400	MP (P.)
Haringvreter, (P.) = mededeling L. P. Pie-	16 mei —	130	H
terse.		90	MP
19 april 1965	25	GP	
medio mei —	geregeld 10-tal	MP	
23 mei —	52	MP	
7 juni —	150	MP	
24 april 1966	25	MP	
19 mei —	6	MP	
22 april 1967	3	GP	
15 april 1968	11	GP	
30 april —	65	MP	
30 april 1969	25	GP	
3 mei 1970	35	GP	
5 mei —	15	MP	
10 mei —	30	GP	
18 mei —	36	MP	
21 januari 1971	10	MP	

Als wij deze aantallen bekijken, valt het volgende op. Eerst is er een daling en pas in 1971/72 is er weer toeneming. In 1972/73 is er zelfs een forse stijging. Hier zou gedacht kunnen worden aan samenhang met de afsluiting van de Grevelingen, waar het getij in de zomer van 1971 werd uitgebannen, zodat een deel van de daar tevoren aanwezige voedselvoorraad verdween zonder dat de nieuwe situatie al voldoende produceerde.

Om deze samenhang te kunnen vaststellen zou een vergelijking van de aantallen Rotganzen in de Grevelingen voor en na de afsluiting nodig zijn.

In 1972 waren er overigens voor het eerst klachten in de Wilhelminapolder bij het Goesse Sas, dat de Rotganzen daar nog in

mei in de graanvelden bleven grazen. Ook dit zou met de afsluiting van de Grevelingen kunnen samenhangen. Het zeer grote aantal Rotganzen, dat op 13 mei 1973 op de Middelpaten werd waargenomen, zou op succes bij het verjagen van de vogels uit de Wilhelminapolder kunnen wijzen.

In de tweede plaats zijn de Rotganzen in de magere jaren 1965-1970 haast uitsluitend in de maanden april en mei waargenomen. In 1971 waren er weer enkele vogels in januari. In januari 1972 waren het er al wat meer en in dat jaar verschenen de Rotganzen voor het eerst weer in de herfst! Begin oktober wordt het peil in het Veeze Meer verlaagd tot 0,70-0,90 m —N.A.P. Er komen dan vooral ten oosten van de Middelpaten uitgestrekte slikken bloot, waar de Rotganzen op de drooggevallen Zeesla-velden (*Ulva lactuca*) voedsel zoeken. Zeesla is in het Veeze Meer overvloedig aanwezig, wellicht mede door de sterke fosfaatbelasting.

Overigens vormen de Rotganzen die wij op het Veeze Meer zien, maar een gering deel van het totale aantal, dat naast het Veeze Meer is te vinden in het getij-gebied van het Zandkreekrestant en langs de Oosterschelde. Soms zijn het incidentele bezoekers, die men inderdaad ziet komen en gaan. Maar er zijn ook blijvers, die weken lang in de reservaten blijven hangen. Een duidelijk verband met

Rotganzen om op Noordbeveland in de omgeving van Kats op wintergraan te komen voedselzoeken, zou kunnen samenhangen met de afsluiting van het Volkerak. Aanleiding tot klachten gaf dit, in tegenstelling tot het grazen in de Wilhelminapolder, niet. De heer M. W. van Arethals te Kats, op wiens wintergraan regelmatig honderden Rotganzen kwamen voedselzoeken, heeft de korrelopbrengst van begraasd en onbegraasd graan vergeleken en geen verschil kunnen vaststellen.

„Operatie-graszaad” bestond uit het inzaaien van gras op een belangrijk deel van het vasteland van het reservaat de Middelpaten op de zuidelijke oever van het Veeze Meer. Het ingezaaide gedeelte is op een luchtfoto van mei 1970 nog duidelijk te herkennen (4). De resultaten van het eerste seizoen (1964/65) werden al geschetst (2), terwijl de gang van zaken in de volgende jaren tot en met 1970/71 naar aanleiding van het tienjarig bestaan van het Veeze Meer werd beschreven (4). Dit verhaal stond niet in majeur. In de twee volgende jaren 1971/72 en 1972/73 is de graskwaliteit achteruitgegaan. Duinriet (*Calamagrostis epigejos*) neemt zeer sterk toe. Eenzelfde ontwikkeling moet op de platen in de afgesloten Grevelingen, waar gras is ingezaaid, onder ogen worden gezien. De

de twee volgende jaren 1971/72 en 1972/73 is de graskwaliteit achteruitgegaan. Duinriet (*Calamagrostis epigejos*) neemt zeer sterk toe. Eenzelfde ontwikkeling moet op de platen in de afgesloten Grevelingen, waar gras is ingezaaid, onder ogen worden gezien. De

te verenigen met de toenemende eentonigheid van de Duinriet-begroeiing. Ik geef het nadrukkelijk als een lekenoordeel, maar het heeft er de schijn van, dat terreinen die een schok te doorstaan krijgen zoals door afsluiting van de zeegaten, hoe dan ook een monotone fase ingaan. Wij hoopten door het rooien van landriet en van wilgenopslag de monotonie, die ons in de Braakman zo heeft dwars gezeten, te voorkomen. Maar met het Duinriet raken wij van de regen in de drup.

Op twee manieren hopen wij op korte termijn het beheer om te buigen. Ten eerste is er begin 1972 op het voor de ganzen ingezaaide gedeelte wat kunstmest gegeven. Ten tweede lijkt het rundvee wat meer van het Duinriet te eten dan schapen en er wordt een groter aantal runderen ingeschaard.

Het „nachtleven” van de wilde ganzen in het reservaat de Middelpaten is een vrolijker onderwerp! De slaapplaats op de ondiepten in het oostelijk deel van dit reservaat functioneert uitstekend. Het is niet overbodig dit nog eens te vermelden nu in het kader van de „inrichting” van het Veerse Meer op of

vlakbij de andere ganzenslaapplaats, namelijk op de zuidpunt van de Haringvreter, een recreatie-eilandje zal worden aangelegd.

Tenslotte de Kleine zwanen (*Cygnus bewickii*). Zij verschenen in 1965 al in flink aantal op het Veerse Meer (3). Ook werd in dat jaar binnendijks grazen vastgesteld. De mogelijkheid, dat deze laatste ontwikkeling zou doorzetten, werd genoemd. In 1973, acht jaar later, is het grazen van Kleine zwanen op de Walcherse weilanden een vertrouwd beeld geworden. De aantallen liggen in de orde van 250-300 exemplaren. Ook de omgeving van Ouwerkerk op Duiveland heeft een honderd Kleine zwanen als min of meer vaste gasten, hetgeen erop wijst, dat wij deze toename niet in verband moeten zien met de afsluiting van het Veerse Meer. De vraag of de Kleine zwanen op de Walcherse weilanden schade aanrichten, is in 1971 onderzocht door Renssen (5). Het Veerse Meer heeft alleen een slaapplaats-functie, maar de zwanen blijven in toenemende mate op de Walcherse watergangen overnachten, terwijl ook de kreek bij Westkapelle door een 10-25 vogels als slaapplaats wordt benut.

Litteratuur:

1. Lebret, T., 1964. Waterwild en Deltawerken. De Levende Natuur 67: 110-112.
2. Lebret, T., 1964. Waterwild en Deltawerken II. Operatie „graszaad”, een beheersmaatregel ten behoeve van Kolgans, Rietgans en Brandgans in het reservaat „de Middelpaten” in het Veerse Meer. De Levende Natuur 67: 133-134.
3. Lebret, T., 1965. Waterwild en Deltawerken IV. Ontwikkelingen rond het Veerse Meer 1964-1965. De Levende Natuur 68: 232-236.
4. Lebret, T., 1972. Vogels van de natuurreservaten in het Veerse Meer in de eerste tien jaar na de afsluiting 1961-1970. Limosa 45: 1-24.
5. Renssen, Th. A., 1972. Doen Kleine zwanen schade aan de landbouw? De Levende Natuur 75: 279-284.

Vragen en korte mededelingen

Eerste elf CRM-reservaten nu Staatsnatuurplekmonument. Voor het eerst in de geschiedenis zijn op grond van de Natuurbeschermingswet enkele door het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk aangekochte natuurgebieden

aangewezen als staatsnatuurplekmonument. Staatssecretaris W. Meijer van C.R.M. ging hiertoe over bij beschikkingen van 26 juni 1973. Het betreft de volgende elf gebieden:

Elzenbroek (gemeente Roden): hier komen ver-